

*Міхеєв Кирило Ігорович,
студент 2 курсу магістратури
спеціальності «Психологія»*

*Науковий керівник:
кандидат філософських наук, доцент
Якимчук Оксана Іванівна*

«Психологічна робота із «важкими» підлітками»

В сучасній віковій психології приділяється значна увага підлітковому віку. Це спричинено тим, що саме в цей період йдуть значні зміни в фізіології та психології дитини. Зміни стають помітними в поглядах, смаках, поведінці підлітка. Також дитина все більше приділяє уваги спілкуванню з друзями та ровесниками. При цьому зменшується вплив батьків на парубка.

Також проблемним є те, що авторитетність батьків та учителів відходить на другий план і на зауваження чи спроби наладити контакт підліток реагує негативно і більше прислуховується до друзів. Л. Божович зазначала, що: «Підлітковий вік зумовлює нову позицію учнів щодо вчителів, своєрідно звільняє їх від безпосереднього впливу дорослих, робить їх самостійнішими» [3].

Такі зміни викликають занепокоєння не тільки в вчителів, а й в батьків, оскільки через зміну поглядів змінюється поведінка та успішність школяра. Негативний вплив ровесників на дитину може спричинити такі негативні явища як неуспішність в школі, спроби паління, вживання алкоголю, девіантна поведінка. Водночас позитивний вплив однолітків може збільшити його комунікативні якості, сприяти його самореалізації та самоідентифікації. В цьому віці головними видами діяльності є спілкування, збільшення фізичної активності і навчання, що позитивно позначається на розвитку психіки та особистості загалом [4].

Працівники освіти, психологи, соціальні працівники радять родичам та вчителям налагоджувати контакт із своїми дітьми по новим правилам, оскільки старі методи виховання, які були ефективними в більш ранньому віці дитини, вже не діють [5].

Проблеми змін в підлітковому віці вивчали такі видатні науковці як Ж.В. Піаже, Л.С. Виготський, А.Н. Леонтьєв, Е.О.Смірнова. Л.Божович. Однією із особливих проблем цього періоду є дезадаптація, вона виражається у:

- 1) відхиленнях у навчальній діяльності;
- 2) утруднення у навчанні;
- 3) конфлікти з однокласниками;
- 4) агресивна поведінка [6].

Як ми бачимо, шкільна дезадаптація багато в чому схожа своїми проявами із девіантною поведінкою. Тому і в вирішенні цих проблем можна використовувати суміжні методики.

Відсутність швидкого та ефективного втручання з боку психолога може спричинити подальше погіршення ситуації. Найперше, що повинен виявити психолог чи педагог, це причини, які змінили поведінку учня. Далі завданням психолога є обрання правильних методик які будуть підходити для роботи із дитиною. Їх слід обирати опираючись на вікові особливості, оскільки дитина не зможе або не захоче працювати із методиками, які більш підходять для дорослих [2].

А.Г. Лідерс радить при роботі із підлітками дивитись на проблему із їхньої (підліткової) точки зору. Це допоможе при налагодженні контакту із учнем та зробить його більш відкритим для співпраці [3].

Л. М. Вольнова в своїй праці «Профілактика девіантної поведінки підлітків» [1] радить використовувати такі методи впливу:

- Методи стимулювання до зміни поведінки – опрацювання причин дій дитини задля подальшої їх корекції;

- Методи корекції емоційних станів – навчання підлітка замінювати свої негативні емоції шляхом тренінгів з релаксації та тренінгів з підвищення впевненості у собі;
- Метод систематичної десенсибілізації – зменшення дратівливості з приводу певних явищ чи предметів, що викликають тривожність;
- Методи саморегуляції – навчання школяра прийомам із регуляції власних емоцій;
- Методи формування позитивної поведінки – показ підлітку позитивних результатів нормальної поведінки. Сприяння його зміни до нормальної поведінки шляхом заохочення і мотивації.

Також до цього списку слід додати ще інтерактивні способи психологічної роботи – дебати, психологічні та соціально-педагогічні ігри, арт-терапевтична методика колажування (допомагає в розритті цінностей підлітка) а також не слід забувати про тренінги.

Підсумовуючи варто зазначити, що, хоча робота із підлітками не є простою, але, при правильному підході та вмінні доносити свою думку, вона є більш успішною, аніж робота, наприклад, із людьми із залежностями. Підлітки, як і всі діти, дуже гарно відчують фальш, тому, якщо фахівець вирішив працювати із цією категорією, то слід робити це від чистого серця.

Список використаної літератури:

1. Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки у підлітків: навч.-метод. посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна робота» у двох частинах. Ч. 1. Теоретична частина. 2-ге вид., перероб і доповн. К., 2016. 188 с.
2. Гурняк Л. В. Робота психолога з підлітками у період підліткової кризи: методичний посібник [Електронний ресурс]. Хмельницький; Відділ освіти, молоді та спорту Хмельницької районної адміністрації. 2014. 84 с. URL: https://hmrnk.ucoz.ru/pedvustavka/pedideja_gurnjak_l.v..pdf
3. Робота практичного психолога з підлітками-девіантами [Електронний ресурс]. *Всеосвіта*. URL: <https://vseosvita.ua/library/robota-prakticnogo-psihologa-z-pidlitkami-deviantami-130139.html>
4. Особистісний ріст у підлітків [Електронний ресурс]. *Освіта.ua*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/10131/>
5. Корекція відхилень у поведінці підлітків в навчальному процесі [Електронний ресурс]. URL: <http://um.co.ua/8/8-3/8-36230.html>
6. Що треба знати про дезадаптацію учнів [Електронний ресурс]. *Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів №121 Харківської міської ради Харківської області*. URL: http://school121.edu.kh.ua/pro_shkolu/psihologichna_sluzhba/storinka_psihologa/poradi_psihologa_vchitelyam/scho_treba_znati_pro_dezadaptaciyu_uchniv/